

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 6 (8)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 6-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

6

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Karabayev R.Z. Raqamli iqtisodiyot: nazariy asoslari va O‘zbekistonda rivojlanish yo‘nalishlari.....	8
Ubaydullayeva N.A. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda kichik biznes korxonalarining rivojlanish strategiyalari: nazariy yondashuvlar.....	11
Xatamov A.A. Raqamli transformatsiya asosida ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida moliyaviy resurslarni boshqarishni takomillashtirish.....	15
Yokubjonova X.Yo. Co-marketing strategiyasining ekoturizmni brendlashiga integratsiyasi: metodologik yondashuv va amaliy natijalar.....	19
Yusupova M.B., Jamoliddinova (Usmonova) S.S. Ustama xarajatlarni tasniflash va uning mahsulot tannarxini shakllantirishdagi ahamiyati.....	24
Abdug‘ofurova O.M., Yusupova M.B. Ishlab chiqarish korxonalarida tannarxni kalkulyatsiya qilish va uni takomillashtirish yo‘llari.....	27
Xojiboyev M.Sh. Xorijiy tajribalarni O‘zbekiston nodavlat oliy ta’lim muassasalari boshqaruv hisobi tizimiga moslashtirish: nazariy asoslar va amaliy istiqbollari.....	31
Исраилова Д.К. Глобализация в условиях демографического кризиса: социально-экономические риски.....	38
Qurbonova X.I. Bozor iqtisodiyotida davlatning makroiqtisodiy muvozanatni ta’minlash va inqirozga qarshi siyosati.....	43
Asqarov A.H. Oliy o‘quv yurti talabalarida moliyaviy savodxonlikni aniqlash me’zonlari (noiqtisodiy yo‘nalishi talabalar misolida).....	47
Yunusova S.A., Turg‘unboyev A.A. Eko-mehmonxona tushunchasi, turlari va asosiy xususiyatlari.....	51
Barnayev Z.Sh. Xizmat ko‘rsatish sohasi korxonalari raqobatbardoshligining mazmun-mohiyati va xususiyatlari.....	55
Bobokulov A.A. Erkin iqtisodiy zonalar va kichik sanoat zonalarining hududiy iqtisodiy integratsiyaga ta’siri.....	59
Рахимжонов Б.Б., Рахимжонов Б.Б. Инновационные процессы как фактор развития промышленных предприятий.....	63
Matmusayev M.O. Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari.....	67
Raxmatjonova G.E. Ishlab chiqarish korxonalarining asosiy vositalari buxgalteriya hisobini xalqaro andozalar talablari bo‘yicha takomillashtirish.....	72
Kamoldinova N.A. Ayollar tadbirkorligi faoliyatida raqamli integratsiya darajasini baholash.....	76
Xaitova M.K. Raqamli platformalar orqali biznes modellarini yangilash va kompaniyalar strategik imkoniyatlarini kengaytirish.....	81
Yo‘ldashev M., Sotvoldiyev U. Davlat byudjetini taqchilligi va uni kamaytirish mexanizmlari.....	85
Maribjonov B.I., Arabboyev J.S. Tuman mahalliy byudjetidan moliyalashtiriladigan maktabgacha va maktab ta’limi tashkilotlarining 4-guruh xarajatlarining tahlili.....	88
Ro‘ziyev Sh.Sh. Hududiy iqtisodiy rivojlanishda mahalliy ishlab chiqarishni boshqarishning zamonaviy usullari.....	92
Nematov G‘.G‘., Sotvoldiyev U.K. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tishning iqtisodiy asoslari va istiqbollari: deкупpling indeksi tahlili.....	95
Karimov D.M., Mustafayeva H. Xorij tajribasi asosida O‘zbekistonda pensiya tizimini takomillashtirish....	99
Ermatova S.I. Sanoat korxonalarida majburiyatlar tarkibi va moliyaviy barqarorlikning empirik tahlili (Andijon viloyati to‘qimachilik korxonalari misolida).....	104
Ermatov M.S. Sun’iy intellekt va mehnat bozorida raqamli inqilob: tahdidmi yoki kelajak imkoniyatimi?....	107
Azizova H.A. Raqamli transformatsiya sharoitida sanoat korxonalarining investitsion-innovatsion faoliyatini takomillashtirish yo‘llari.....	111
Юсупов А.С., Джангабаева Г.П. Международный рынок акций: содержание, виды и особенности..	114
Xusanova Z.R. Andijon viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi va uning xususiyatlari.....	119
Abdulazizov A.A. Energetika tarmog‘i korxonalarida ishlab chiqarish resurslaridan samarali foydalanishning nazariy asoslari.....	122
Norov A.E., Fazliddinov Sh.Sh., Erkinov X.X. Liderlik va motivatsiya o‘rtasidagi munosabatga ta’sir etuvchi omillar.....	126
Атаханова Ш.С., Мирхамидова Д.Н. Цифровая трансформация как инструмент достижения ESG-целей в нефтегазовой сфере Республики Узбекистан.....	131
Toxirov J.R. Mijozlarga yo‘naltirilgan raqamli marketing asosida savdo xizmatlarini modernizatsiya qilish.	136

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 6-son 2026 yil

Sulaymonova F., Ro‘zimov B. Online ta’lim xizmatlari bozorining kengayishi natijasida an’anaviy ta’lim sektorida yuz berayotgan iqtisodiy o‘zgarishlar.....	140
Zayavitdinova N.M. Hududda xizmat ko‘rsatish korxonalari faoliyatini boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	143
Odilova M.A. Kimyo sanoatidagi korxonalar faoliyatida resurslardan samarali foydalanish.....	147
Axmedova D.N. Mintaqaviy raqamli tayyorlik indeksining hududiy iqtisodiy o‘lishga ta’siri.....	151
Sapayeva N.K. O‘zbekiston to‘qimachilik sanoatida yashil transformatsiya va B2B raqamli marketing asosida barqaror rivojlanish modeli.....	155
Allayarov S. Startup financing mechanisms: a comparative analysis of angel investment, venture capital, bank lending, and state grants.....	158
Махмудов О.Х. Moliya tizimining boshqa iqtisodiy tizimlar bilan aloqadorligi.....	162
Ibragimova M.M. “Yashil iqtisodiyot” va “Yashil tadbirkorlik” tushunchalarining iqtisodiy mazmuni va evolyusion transformatsiyasi.....	167
Olimjonov A. Korxona faoliyatining samaradorligini oshirishda moliyaviy barqarorlik va rentabellik ko‘rsatkichlari o‘zaro bog‘liqligini tahlil qilish.....	171
Rakhimboeva B.D. Analysis of the economic situation of the development of export activities of small businesses in Uzbekistan.....	174
Raxmatova F.Y. To‘qimachilik korxonalarida aylanma iqtisodiyot modelini joriy etishning iqtisodiy mexanizmlari.....	178
Ergasheva A.F. Milliy hunarmandchilik mahsulotlarini brendlash va bozorda pozitsiyalashning strategik yondashuvlari.....	181
Navruzova G.U. Theoretical models and institutional mechanisms, forms and structures of cooperation between education and manufacture.....	184
Djumayeva S.K. Yashil investitsiya muhitini shakllantirishda raqamli iqtisodiyotning makroiqtisodiy ta’siri (O‘zbekiston hududlari misolida).....	188
Pardayev TN., Muqimov A.R. Boymirzayev K.M. Jismoniy shaxslar tomonidan olib kiriladigan tovarlardan bojxona to‘lovlarini undirishni takomillashtirish.....	193
Ибодуллоева З.С. Экономические стимулы внедрения водосберегающих технологий в аграрном секторе Узбекистана.....	199
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini yaxshilashda innovatsion yondashuvlar va raqamli vositalar.....	203
Raxmatova S.S. Turizmni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning o‘ziga xos xususiyatlari.....	207
Umarova M.M. Foreign brand spillovers and export performance of smes in emerging economies: a panel data analysis.....	212
Karimova F.A. Ekoturizmni barqaror rivojlantirishning xorijiy tajribasi va ularni O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari.....	217
Raxmanov B.I. Investitsiya siyosatini amalga oshirish mexanizmini takomillashtirish.....	221
Ashurova G.N. Charm-poyabzal sanoati korxonalarida sifatni boshqarish tizimini takomillashtirish yo‘llari.....	225
Axmadjanov I.I. Shaharlar va shahar aglomeratsiyalari mintaqalar va mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining drayveri.....	228
Эгамназарова Г.Ш. Рақамли тенгсизлик: давлатлар ва тармоқлар ўртасидаги технологик узилишларни камайтириш йўллари.....	232
Mamanazarov M.A. Iqtisodiy o‘lishni rag‘batlantirishda milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilishning xorij tajribasi.....	236
Химматов А.Х. Йўл корхоналарини хусусийлаштиришнинг афзалликлари ва оқибатлари.....	241
Kambaraliyeva I.S. Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnat bozorining transformatsiyasi va raqamli ko‘nikmalarning ahamiyati.....	244
Muxiddinov T.Sh. Jizzax viloyatida turizm infratuzilmasini rivojlantirish yo‘nalishlari.....	248
Sayxdodjayeva N.I. Ijtimoiy va ekologik audit: barqaror rivojlanishni ta’minlashda zamonaviy nazorat mexanizmi.....	253
Fayzullayev J.N. Milliy iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	257
Tursunova N.X. «Xayot sug‘urtasining iqtisodiy mohiyati va uning aholi moliyaviy xavfsizligini ta’minlashdagi roli».....	261
Abdishukurova G.M., Bozorboyev A.R. Sug‘urta kompaniyasi balansini “Risk tetraedri” modeli asosida baholash.....	266
Abdurasulova M.O. Zamonaviy iqtisodiyot nazariyasi asoschilari.....	270

Vaxidov A. Buxgalteriya hisobining tarkibiy tuzilishi - moliyaviy va boshqaruv hisobi.....	273
Turg‘unova T., Muftaydinov Q. Iqtisodiy zonalarda ekologik tadbirkorlikni investitsion va innovatsion qo‘llab-quvvatlashning xorijiy tajribalari.....	277
Kurbanov F.U. Raqamli iqtisodiyotning moliyaviy xizmatlar bozoriga ta’siri.....	283
Umarov T.S. Qurilish sanoati korxonalari iqtisodiy barqarorligini statistik baholashning nazariy-uslubiy asoslarini takomillashtirish.....	287
Rahimova N.A. Kichik biznes subyektlarida inson resurslarini boshqarish tizimidagi muammolari va ularni bartaraf etishda zamonaviy yondashuvlar.....	291
Yangiboyev U.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy menejment tizimini takomillashtirishning nazariy-uslubiy asoslari va amaliy yo‘nalishlari.....	295
Махкамова Н.С. Роль зеленых облигации в финансировании проектов устойчивого развития.....	299
To‘xtarova F.Y. Analysis of tourism insurance practices and their economic efficiency.....	304
Anvarov Sh.D. O‘zbekiston qimmatli qog‘ozlar bozorida investitsion muhitni rivojlantirishning institutsional va infratuzilmaviy omillari.....	308
Xalmirzayev O.A. Ko‘p obyektli savdolarida Vickrey-Clark-Groves mexanizmining samaradorligi tahlili....	313
Zaidov I.I. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari bozorida raqobat munosabatlarini boshqarish mexanizmlari.....	318
Rahimova N.A. Inson kapitalini boshqarishning tashkilot raqobatbardoshligiga ta’siri.....	321
Gulimboyev S.I., Rejapov X.X. O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida ta’lim kreditlarining iqtisodiy ahamiyati....	324
Bardiyev S.U. Mintaqada raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy samaradorligini baholash: Xorazm viloyati misolida.....	328
Qulmatova S.S. Mahalla tizimida oziq-ovqat ta’minoti zanjirini IoT va sun’iy intellekt texnologiyalari asosida intellektual boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish.....	332
Aminov S.S. Mintaqada qurilish sohasidagi innovatsion rivojlanishga ta’sir etuvchi omillar.....	336
Дадабоева М.М. Кичик бизнесинг иқтисодий тармоқлари бўйича ривожланиш тенденциялари.....	340
Numonjonova N.A. Kichik biznesni rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanish samaradorligini oshirish	344
Абдулазизов А.А. Гидроэнергетика саноати ва унда ресурс тежаш жараёнларининг хорижий тажрибалари.....	348
Muradov O.U. Sanoat korxonalarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish bo‘yicha xorijiy tajribalar va ulardan foydalanish imkoniyatlari.....	352
Saidova M.J. Xorijiy mamlakatlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish tajribasi va uni O‘zbekistonda qo‘llash yo‘nalishlari.....	356
Umirova G.Sh. Qurilish materiallari ishlab chiqarish korxonalarida rentabellik ko‘rsatkichlari asosida iqtisodiy samaradorlikni baholash metodikasini takomillashtirish.....	360
Narmanov U.A., Nazarov J.B., Tursunaxmadov X.Sh. Moliyaviy risklarning iqtisodiy ahamiyati va uni boshqarishning zarurligi: risk tushunchasi va uning turlari.....	365
Nosirov S.N. Barqaror moliyalashtirish global bozorlari: zamonaviy tendensiyalar va rivojlanish muammolari.....	369
Farmanov J.Z., Sanetullaev A.E. Modeling of economic basis and forecast indicators of innovation transformation processes in agricultural entrepreneurship.....	373
Mirzataev S.M. Integration of digital and smart technologies in increasing the ecological resilience of the agricultural system.....	376
Kidirniyazov A.Sh. Development of artificial intelligence-based service monitoring systems for construction quality control.....	379
Абдуллаева Ш.Э. Халқаро индекслар асосида ижтимоий ҳимоя тизимини молиялаштириш.....	382
Mirjalolova M.M. Sun’iy intellekt texnologiyalarining O‘zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik samaradorligini oshirishdagi o‘rni.....	389
Baytanov O‘.M. Sanoat korxonalarida mahsulot sifatini boshqarishning tarmoq xususiyatlari.....	394
Умаров А.Т. Особенности развития социальной сферы в Узбекистане.....	400

Bundan tashqari, innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash, raqamli texnologiyalardan foydalanish, bozor o‘zgarishlarini muntazam kuzatish va resurslardan samarali foydalanish kichik biznes korxonalarining barqaror rivojlanishi hamda uzoq muddatli raqobat ustunligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Porter M. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. — New York: Free Press, 1980. — 396 p.
2. Ansoff I. Strategies for Diversification // Harvard Business Review. — 1957. — Vol. 35, No. 5. — P. 113-124.
3. Kotler P., Keller K. Marketing Management. — 15th ed. — Pearson Education, 2017. — 714 p.
4. Barney J. Firm Resources and Sustained Competitive Advantage // Journal of Management. — 1991. — Vol. 17, No. 1. — P. 99-120.
5. Вахобов А. В. Миллий иқтисодиёт ривожланиш стратегиялари. — Тошкент: Иқтисодиёт, 2016. — 256 б.
6. Шодмонов Ш. Ш. Иқтисодиёт назарияси. — Тошкент: Фан ва технологиялар, 2018. — 320 б.
7. Юлдашев Б. Б. Корхоналарда инновацион ривожланиш стратегиялари // Иқтисодиёт ва инновациялар. — 2020. — № 3. — Б. 45-52.
8. Talapova N. Xo‘jalik Yurituvchi Subyektlarning Moliyaviy Resurslaridan Samarali Foydalanish Imkoniyatlari //Green Economy and Development. – T. 3. – №. 5. – С. 665525.

UDK: 339.3

**RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ASOSIDA IXTISOSLASHTIRILGAN SAVDO
MAJMUALARIDA MOLIVAVIY RESURLARNI BOSHQARISHNI
TAKOMILLASHTIRISH**

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РЕСУРСАМИ В
СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ ТОРГОВЫХ КОМПЛЕКСАХ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВОЙ
ТРАНСФОРМАЦИИ**

**IMPROVING FINANCIAL RESOURCE MANAGEMENT IN SPECIALIZED TRADE
COMPLEXES BASED ON DIGITAL TRANSFORMATION**

Xatamov Abror Abdigapparovich

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston milliy universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada raqamli transformatsiya asosida ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida moliyaviy resurslarni boshqarishni takomillashtirish masalalari tadqiq etilgan. Tadqiqotda 2020–2025-yillarda faoliyat yuritgan beshta savdo majmuasi misolida raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi indikativ indeks asosida baholangan. Natijada raqamli texnologiyalar moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligi aniqlanib, ERP, CRM, BI va elektron ijara platformalarini integratsiyalashga asoslangan boshqaruv mexanizmi taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli transformatsiya, moliyaviy resurslar, ixtisoslashtirilgan savdo majmualari, ERP, CRM, Business Intelligence, elektron ijara, indikativ indeks.

В данной статье исследуются вопросы совершенствования управления финансовыми ресурсами в специализированных торговых комплексах на основе цифровой трансформации. В ходе исследования на примере пяти специализированных торговых комплексов,

функционировавших в 2020–2025 годах, уровень использования цифровых технологий был оценён с помощью индикативного индекса. Результаты показали, что цифровые технологии являются важным фактором повышения эффективности управления финансовыми ресурсами. На основе полученных результатов предложен механизм управления, основанный на интеграции систем ERP, CRM, Business Intelligence (BI) и электронной платформы аренды.

Ключевые слова: цифровая трансформация, финансовые ресурсы, специализированные торговые комплексы, ERP, CRM, Business Intelligence, электронная аренда, индикативный индекс.

This article examines the issues of improving financial resource management in specialized trade complexes based on digital transformation. The study evaluates the level of digital technology adoption in five specialized trade complexes operating during 2020–2025 using an indicative index. The findings demonstrate that digital technologies are a significant factor in enhancing the efficiency of financial resource management. Based on the results, a management mechanism integrating ERP, CRM, Business Intelligence (BI), and electronic leasing platforms is proposed.

Keywords: digital transformation, financial resources, specialized trade complexes, ERP, CRM, Business Intelligence, electronic leasing, indicative index.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF–21-son Farmoni bilan tasdiqlangan "O‘zbekiston – 2030" strategiyasida o‘rta va yirik shahar markazlarida xizmat ko‘rsatishga ixtisoslashgan markaziy ko‘chalarni tashkil etish orqali savdo va servis obyektlari sonini 2030-yilga qadar 36 ming taga yetkazish, hududlarda bozor xizmatlari hajmining yillik o‘sinh sur‘atini 13 foizdan yuqori darajada ta‘minlash hamda iqtisodiyot va davlat boshqaruvi jarayonlarini izchil raqamlashtirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan [1]. Ushbu maqsadlarga erishish savdo majmualarida moliyaviy resurslarni zamonaviy raqamli boshqaruv mexanizmlari asosida tashkil etishni talab etadi. Shu bilan birga, tahlillar shuni ko‘rsatadiki, mahalliy ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi so‘nggi yillarda sezilarli oshgan bo‘lsa-da, ularning moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini kompleks baholash va boshqarish tizimi hali to‘liq shakllanmagan. Xususan, 2020–2025-yillar davomida o‘rganilgan savdo majmualarida raqamli rivojlanishning o‘rtacha indikativ indeksi 16 balldan 44 ballgacha oshgan bo‘lsa-da, ERP, CRM, Business Intelligence (BI) hamda elektron ijara platformalarining o‘zaro integratsiyasi yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmaganligi sababli mavjud raqamli imkoniyatlardan to‘liq foydalanilmayapti. Bu sabablarni iqtisodchi olimlar quyidagicha tahlil qilishgan.

Xorijiy olimlar raqamli transformatsiyani korxonalar faoliyati samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida baholaydilar. Jumladan, Kurilova va Antipov raqamlashtirish darajasini kompleks indikatorlar asosida baholash metodologiyasini taklif etgan bo‘lsa [2], Stoyanova va Anhuelov raqamlashtirish ko‘rsatkichlari tashkilotlarda boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ta‘kidlaydi [3]. Bravo-Jaico va boshqalar raqamli transformatsiya yetukligini baholash modeli tashkilotlarning raqamli rivojlanish darajasini aniqlash imkonini berishini asoslagan [4]. Shuningdek, Tashenova va boshqalar korxonalarning raqamli tayyorgarligini baholash metodologiyasini ishlab chiqib, ERP, CRM va BI tizimlarining integratsiyasi resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishini qayd etgan [5].

Mahalliy olimlar tomonidan ham mazkur yo‘nalishda qator ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Xususan, D.X. Xolmamatov savdo korxonalarida tovar-moddiy resurslarni boshqarishda raqamli texnologiyalarni qo‘llash zarurligini asoslagan [6]. G‘.S. Mustafoyev xizmat ko‘rsatish sohasining rivojlanishi raqamli xizmatlarga o‘tish bilan bog‘liqligini ta‘kidlagan [7]. O.D. Mirzayev esa korxonalarda raqamli transformatsiya boshqaruv va tashkiliy o‘zgarishlar bilan uyg‘un holda amalga oshirilishi lozimligini qayd etgan [9].

Tadqiqot doirasida 2020–2025-yillarda faoliyat yuritgan beshta ixtisoslashtirilgan savdo majmuasida raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi muallif tomonidan ishlab chiqilgan indikativ indeks asosida baholandi. Baholashda elektron hisobdorlik, moliyaviy hisob-kitoblarning raqamlashtirilganligi, elektron to‘lov infratuzilmasi, avtomatlashtirilgan boshqaruv hamda

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” jurnali 6-son 2026 yil

axborotning ochiqdigi asosiy mezonlar sifatida qabul qilindi va uni quyidagi 1-jadvalda ko‘rishingiz mumkin.

1-jadval

Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida raqamli texnologiyalardan foydalanishning indikativ indeksi (2020–2025-yillar).

Savdo majmuasi	2020	2021	2022	2023	2024	2025	O‘zgarish
"Bek to‘pi" savdo kompleksi MChJ	10	10	20	20	30	30	+20
"Chilonzor buyum savdo kompleksi" AJ	40	50	60	70	80	80	+40
"O‘rikzor savdo kompleksi" MChJ	10	20	20	30	30	40	+30
"Yangiobod" ixtisoslashgan bozori MChJ	10	20	20	30	40	40	+30
"Bek baraka" ixtisoslashgan savdo kompleksi MChJ	10	10	20	20	30	30	+20
O‘rtacha	16	22	28	34	42	44	+28

Manba: muallif hisob-kitoblari asosida tuzilgan.

1-jadval ma‘lumotlariga ko‘ra, tahlil qilingan davr mobaynida ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi muntazam oshgan. Jumladan, indikativ indeksning o‘rtacha qiymati 2020-yildagi 16 balldan 2025-yilda 44 ballgacha, ya‘ni 28 ballga oshgan. Bu esa korxonalarda elektron to‘lov tizimlari, elektron hujjat aylanishi va avtomatlashtirilgan boshqaruv elementlarining bosqichma-bosqich joriy etilganligini ko‘rsatadi.

Tahlillar natijasida eng yuqori ko‘rsatkich "Chilonzor buyum savdo kompleksi" AJda qayd etildi. Mazkur korxonada raqamli rivojlanish indeksi 40 balldan 80 ballgacha oshgan bo‘lib, bunga korporativ axborotni elektron shaklda oshkor qilish, yillik hisobotlarni e‘lon qilish va raqamli boshqaruv vositalaridan keng foydalanish sabab bo‘lgan. Shu bilan birga, boshqa savdo majmualarida ham ijobiy o‘sish kuzatilgan bo‘lsa-da, ERP, CRM, BI va elektron ijara platformalarining o‘zaro integratsiyasi yetarli darajada shakllanmaganligi sababli moliyaviy resurslarni boshqarish samaradorligi to‘liq ta‘minlanmagan.

Tadqiqot natijalari asosida ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida moliyaviy resurslarni boshqarish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalarning o‘rni yuqori ekanligi aniqlandi. Biroq, amaldagi boshqaruv tizimlarida foydalanilayotgan raqamli platformalar o‘zaro integratsiyalashmaganligi sababli moliyaviy axborotlarning yagona bazasi shakllanmagan, bu esa moliyaviy nazoratning samaradorligini pasaytirib, boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida vaqt yo‘qotilishiga olib kelmoqda. Shu munosabat bilan savdo majmualarida qo‘llanilayotgan asosiy raqamli texnologiyalarning moliyaviy resurslarni boshqarishga ta‘siri tizimli ravishda baholandi. Buni quyidagi 2-jadvalda ko‘rishingiz mumkin.

2-jadval

Raqamli texnologiyalarning ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida moliyaviy resurslarni boshqarishga ta‘siri

Raqamli texnologiya	Moliyaviy boshqaruvdagi vazifasi	Kutilayotgan natija
ERP	Moliyaviy rejalashtirish, byudjetlashtirish va resurslar harakatini boshqarish	Xarajatlarni optimallashtirish va resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish
CRM	Mijozlar va ijara shartnomalarini boshqarish, debitorlik qarzlarni monitoring qilish	To‘lov intizomini kuchaytirish va pul oqimlarini barqarorlashtirish
Business Intelligence (BI)	Moliyaviy ko‘rsatkichlarni tahlil qilish va prognozlash	Tezkor va asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilish
Elektron ijara platformasi	Ijara to‘lovlarini avtomatlashtirish va elektron monitoringni yuritish	To‘lovlarning o‘z vaqtida undirilishi va ma‘muriy xarajatlarning kamayishi
Yagona integratsiyalashgan raqamli platforma	ERP, CRM, BI va elektron xizmatlarni yagona axborot bazasiga birlashtirish	Moliyaviy shaffoflikni oshirish hamda kompleks boshqaruv tizimini shakllantirish

Manba: muallif tomonidan tuzilgan.

2-jadval ma’lumotlari shuni ko’rsatadiki, har bir raqamli texnologiya moliyaviy resurslarni boshqarishning alohida bosqichini takomillashtirishga xizmat qiladi. Biroq ularning alohida-alohida qo‘llanilishi kutilgan samarani to‘liq ta’minlamaydi. Shu sababli ERP, CRM, Business Intelligence va elektron ijara platformalarini yagona axborot tizimiga integratsiyalash moliyaviy ma’lumotlarning ishonchliligini oshirish, real vaqt rejimida monitoringni tashkil etish, moliyaviy xavflarni kamaytirish hamda boshqaruv qarorlarining sifatini yaxshilash imkonini beradi. Bu esa savdo majmualarining moliyaviy barqarorligini ta’minlash va raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida raqamli transformatsiya moliyaviy resurslarni boshqarish samaradorligini oshirishning muhim omili ekanligini tasdiqladi. O‘tkazilgan tahlillar asosida 2020–2025-yillar davomida raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi muntazam oshganligi aniqlandi. Biroq, mavjud axborot tizimlarining o‘zaro integratsiyasi yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmagani sababli moliyaviy resurslarni boshqarish imkoniyatlaridan to‘liq foydalanilmayotgani kuzatildi. Mazkur muammolarni bartaraf etish maqsadida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

- ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida ERP, CRM, Business Intelligence va elektron ijara platformalarini yagona raqamli boshqaruv tizimiga integratsiyalash;
- moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini indikativ indeks asosida muntazam monitoring qilish;
- moliyaviy hisobotlar va ijara to‘lovlarini to‘liq elektron shaklga o‘tkazish orqali moliyaviy shaffoflikni oshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevral “Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo‘ljallangan ustuvor yo‘nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF–21-son Farmoni.
2. Kurilova A., and, Antipov D. Methodological approaches to assessing the level of digitalization of countries and regions. IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering, 986, III Quality Management and Reliability of Technical Systems, IOP Publishing, 2020. – pp. 1-6. DOI: 10.1088/1757-899X/986/1/012021
3. Stoyanova T., Anhuelov K. Assessment of Digital Transformation in Enterprises: Indicators and Methodological Approaches // Economic Alternatives. 2023.
4. Bravo-Jaico J., Alarcon R., Valdivia C., German N., Aquino J., Serquen O., Guevara L., and Moreno Heredia A. Model for assessing the maturity level of digital transformation in higher education institutions: a theoretical-methodological approach. Frontiers in Education, Vol. 10, 2025. – pp. 1-20. DOI: 10.3389/feduc.2025.1581648
5. Tashenova L., Mamrayeva D., and, Kulzhambekova B. A Methodology for Assessing Digital Readiness of Industrial Enterprises for Ecosystem Adaptation: Evidence from Kazakhstan’s Sustainable Industrial Transformation. Sustainability, Vol. 17, 2025. – pp. 1-53. DOI: 10.3390/su17219763
6. Xolmamatov D.X. Ulgurji savdo korxonalarida tovar zaxiralarini tashkil etish va boshqarishni takomillashtirish. “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy-elektron jurnali, № 4, iyul-avgust, 2020. – 144-150 betlar. URL: https://iqtisodiyot.tsue.uz/sites/default/files/maqolalar/17_Kholmamatov.pdf
7. Mustafojev G‘S. Xizmat ko‘rsatish sohasini rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.